

JAROSLAV JOSÍFEK UKONČIL FUNKCI HLAVNÍHO ARCHITEKTA MĚSTA BRNA

O architektu-urbanistovi Jaroslavu „Kalinovi“ Josífkovi jsem nikdy neslyšel špatně mluvit.

A to život a práci tohoto vysokého muže s knírem a podivuhodně libozvučným hlasem nejen sleduji, ale občas i trochu ovlivňuji více než půl století-přesněji 55 let.

Poznal jsem ho už jako malého chlapce (nar. 4. 3. 1942) – syna manželů Vlasty a Vladimíra, dobrých přátel mého otce Ing. arch. Mojmíra Kyselky st. Oba Josífkovi rodiče byli významní brněnští intelektuálové idealistických levicových názorů. Otec Vladimír – středoškolský profesor biologie – nejen napsal řadu knížek o přírodě, ale také skautsky prochodil širokou brněnskou i československou kra-

jinu. A s touto genetickou výzbrojí se Josífek vydal do světa.

V polovině padesátých let se stal členem „Zeměpisné společnosti“ Krajského domu pionýrů v Brně. Tu jsme na podzim 1953 založili s několika nadšenci. Zcela mimoškolní Zeměpisná společnost rozvíjela osobní zájmy dětí ve specializovaných oddílech. Letním táborům se říkalo „expedice“ a ty putovní – oravská v roce 1956 a posázavská 1957 – se staly pro „Lálina“ osudovými: na těch vlastivědných cestách jsem ho začal přesvědčovat, že nejlepším povoláním pro něj je architektura a urbanismus – zejména krajina. Už dvě oběti takového svého přesvědčování mladých zeměpisců jsem měl na pažbě – pozdější architektky Zdeňka Zatlou-

kala a Janu Urbanovou. Oba mně v přesvědčování pomáhali a na vrcholu svých kariér se stali Josífkovými spolupracovníky v Útvaru hlavního architekta města Brna.

Na fakultě architektury se – nedotčen komplexem architektů budovat si pomníky slávy příslušnými stavbami – soustředil na urbanismus. Také urbanisticky diplomoval u profesora Škardy v roce 1965 a nastoupil na Útvar hlavního architekta města Brna, kterému tehdy vládl architekt Zdeněk Chlup. Motorem dynamiky ÚHA byl Jiří Gregorčík. Já jsem působil v oblasti krajiny, zeleně, modře a rekreace. Od počátku jsme iniciativního Josífka produktivně usměrňovali. Ovšem hlavně při zpracování dokumentu o život-

ním prostředí Brna. A to byl kámen úrazu: dokument byl kritický a jeho závěry na jaře 1968 pravdivě ukázaly bídný stav prostředí města. To pak v normalizaci stálo hlavu nejen Chlupa a Gregorčíka, ale vyhozen z ÚHA i z KSČ byl i Josífek, což znamenalo zdánlivý konec kariéry.

V roce 1969 ještě stihne půlroční stáž ve Finsku. Poznává v realizaci sepětí města a krajiny. Roku 1970 však dostává pocuchaný Josífek nabídku práce hned ve třech ateliérech Stavoprojektu Brno. Volí pochopitelně urbanistický a vedle územních plánů měst a vesnic, zejména na Blansku, Břeclavsku a Znojemsku, zde spolupracuje s pražským Terplanem – Ing. Míchalem – na projektu „Urbanizace krajů ČSSR“. Zároveň absolvuje v letech 1981–83 postgraduální studium „Ochrana a tvorba životního prostředí“ na Stavební fakultě ČVUT v Praze. Jeho komplexní práce na analýze a návrhu zlepšení životního prostředí Jihomoravského kraje přináší velmi přesnou objednávku odboru územního plánu JmKNV. „Koncepte péče o životní prostředí Jihomoravského kraje“ byla zadána Josífkovi Radou JmKNV s tím, že jeho práci usměrňovali architekti Chleborád a Florián se striktním požadavkem: maximálně dvacet stran a optimistický závěr. Po roce práce přináší Josífek na KNV sto dvacet stránek a pesimistický závěr. Závěry práce jsou tajné, ale Josífek se zviditelňuje výrazně. Do té míry, že když se v roce 1990 otevře prostor a primátor Brna Ing. Podsedník jmenuje architekta Jiřího Gregorčíka hlavním architektem Brna, pak Jiří ihned přijímá Josífka jako svého zástupce. A posílá ho stále častěji na stále složitější až kolizní jednání politiků. Když pak Gregorčík v roce 1991 odchází na fakultu architektury, kde je brzy jmenován profesorem, padá hlavní architektování Brna – po výběrovém řízení, které vypsal na výslovné Josífkovo přání brněnský primátor architekt Mencil – Josífkovi hladce do klína.

Na brněnském magistrátu se mu při všech průvodních stresech docela daří: Územní plán města Brna je plně schválen v roce 1994, což lze pokládat v dané oblasti za unikum. Podstatně horší je to s realizací pod dynamickými tržními tlaky. Josífek přiznává, že se mu nepodařilo pře-

svědčit velkou část politiků o důležitosti existence, respektování a realizace územního plánu. Zastupitelé města i jeho části, kteří skutečně koncepčně a bez dalších zájmů spolupracovali, nebylo mnoho. Oporou realizace zásad územního plánu byla plejáda brněnských architektů, kteří mají spíše než statutární morální vliv. Jsou to nejen dynamičtí tvůrci mladší a střední generace, ale i stařešinové. Přesto Josífek považuje za úspěšné realizace například Technologický park, malou průmyslovou zónu a hypermarket Globus na severu města a získání armádních nemovitostí na náměstí Míru s usměrněním jejich budoucí koncepcí.

Dalšími klady působení ÚHA města Brna pod Josífkovým vedením jsou zejména:

- aktivní role při zrodu koncepcí Kampusu Masarykovy univerzity;
- aktivní role při přípravě stavby Janáčkova kulturního centra s koncertním sálem;
- podíl na úspěchu, kterým bylo uzavření smlouvy o spolupráci a financování přestavby brněnského železničního uzlu (ŽUB) mezi městem Brnem, Jihomoravským krajem, Ministerstvem dopravy ČR a Českými drahami jako klíčového strategického projektu města;
- realizace některých částí Velkého městského okruhu včetně projednání variant a konečného návrhu s veřejností (Pražská radiála, tunely Kohoutova aj.);
- podíl na vzniku koncepcí průmyslové zóny Černovická terasa;
- vytvoření systému „Strategie pro Brno“ – koncepční dlouhodobý podklad pro rozhodování samosprávných orgánů jak ve způsobu využití území, tak v oblastech souvisejících (ekonomický a sociální rozvoj, životní prostředí apod.);
- snaha o provázání územního a finančního plánování (rozpočet) města.

Poslední dva odstavce byly uváděny jako důvody k vytvoření Odboru územního plánování a rozvoje, a to spojením ÚHA a Odboru hospodářského rozvoje. Bohužel se tato myšlenka realizovala bez diskuse nás úředníků – odborníků s politiky a došlo snad ne definitivně k potlačení pozice tohoto nového odboru v oblasti architektury a zrušení funkce hlavního architekta jako arbitra architektonické tvorby.

- A Josífek přiznává i relativní neúspěchy:
 - neschopnost zabránit extenzivnímu růstu města v podobě výstavby lokalit rodinných domů zakusujících se do volné krajiny a s tím související nárůst výdajů z veřejných finančních zdrojů na infrastrukturu;
 - neschopnost uvést v život návrhy na koordinační činnost města (ÚHA) ve věci tvorby a péče o veřejné prostory;
 - nezahájení revitalizace brownfields v centrální části města.

Také jih Brna se podle něj z koncepce poněkud vymknul, ale tak je to statisticky téměř normální. Podaří-li se architektovi realizovat 70–90% projektu stavby, pak je to velký úspěch – urbanista by měl být spokojen s 50–60%.

Jaroslav Josífek na vrcholu své kariéry v trvalých kolizních situacích, které zvládá – alespoň z pohledu svých partnerů – s noblesním nadhledem, ale se stále hlubšími znaky únavy a vyčerpání, absoluuje v září roku 1999 vyšetření srdce. Je tak špatné, že je mu 11. září 1999 transplantováno nové dárcovské. Rychle se zotavuje a ještě v lázních Teplicích nad Bečvou podniká výlet na Helfštýn a zpět – 22 km. Brzy se vrací do plného záběru své funkce. Josífek je jeden z mála transplantovaných, který pracuje na plný úvazek.

K prvnímu červenci roku 2003 se vzdává funkce hlavního architekta města Brna, kterou ale magistrát stejně ruší – ke škodě města. Ing. arch. Jaroslav Josífek nicméně pokračuje v plné práci jako starší specialista pro územní plánování na Odboru územního plánování a rozvoje Magistrátu města Brna. Z historického hlediska je vlastně svorníkem osobností architektů – urbanistů města Brna: ještě se dobře znal a jednal s prvorepublikovým i poválečným městským urbanistou Mojzírem Kyselkou st., na studium architektury nastoupil z popudu Mojžíra Kyselky ml., svoje začátky rozvinul pod Zdeňkem Chlupem a vzestup pod Jiřím Gregorčíkem. Naopak je ve hvězdách, kdo a jak bude jeho pokračovatelem.

Jaroslavu Josífkovi přejeme především to nejdůležitější – co nejpevnější zdraví.

prof. Ing. arch. Mojmír Kyselka CSc.